

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

(назва дисципліни)

підготовки _____ **магістра** _____

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014.07 Середня освіта (Географія)** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія. _____

Економіка) _____

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «Переддипломна педагогічна практика» підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія. Економіка)».

Розробник: к. г. н., доц. Потапова А. Г.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної / освітньо-наукової / освітньо-творчої програми:

Потапова А. Г.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
протокол № 12 від 19 червня 2023 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна/заочна форма навчання	01 Освіта / Педагогіка 014.07 Середня освіта. географія Середня освіта. Географія. Економіка. Магістр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 90/3		Рік навчання 2-й
		Семестр 3-й
		Лекції 0 год.
		Практичні 0 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 82/78 год.
		Консультації 8/12 год.
		Форма контролю: диференційований залік
Мова навчання українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Викладач	Наукові керівники здобувачів
Науковий ступінь	кандидати наук, доктори наук
Вчене звання	доценти, професори
Консультації	https://vnu.edu.ua/uk/chairs/ekonomichnoyi-ta-socialnoyi-geografiyi

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація курсу. Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах практична підготовка здобувачів освіти вищих навчальних закладів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Практична підготовка має на меті узагальнення та вдосконалення здобутих знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом і формування готовності випускників до самостійної трудової діяльності, а також збір та опрацювання матеріалів для завершення випускної кваліфікаційної роботи (проєкту) й оформлення її результатів.

Проведення практичної підготовки студентів регламентується «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженим Наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93, зі змінами, згідно з наказом Міністерства освіти України від 20 грудня 1994 р. № 351. Практика здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (протокол № 8 від 29.06.2022 р.).

Практика здобувачів освіти є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія. Економіка). Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації навчальної підготовки, системності, безперервності і послідовності навчання студентів. Згідно з навчальним планом зі спеціальності 014.07 Середня освіта

(Географія), практика – важливий вид навчальної роботи. Вона покликана оптимально підготувати майбутніх фахівців до потенційної можливості роботи в ЗВО, підвищити їхній професійний рівень. Згідно з планом, на другому курсі другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачено проведення переддипломної педагогічної (3 семестр) практики тривалістю 3 робочі тижні. Базою виробничої практики можуть бути організації та установи різних галузей та секторів освіти і науки різних форм власності, які забезпечені висококваліфікованими кадрами і відповідають вимогам силабусу практики відповідних освітніх рівнів. Практика покликана закріпити та поглибити знання, здобуті студентами у процесі теоретичного навчання, сформувати й удосконалити навички виконання професійних завдань.

Пререквізити

Освітні компоненти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), що містять знання, уміння й навички, необхідні для опанування освітньої компоненти «Переддипломна педагогічна практика»: освітні компоненти циклу загальної підготовки та циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія. Економіка).

Постреквізити

Уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення освітньої компоненти «Переддипломна педагогічна практика» застосовуються для розробки, написання, належного оформлення та успішного захисту магістерської роботи, а в подальшому – у професійній діяльності.

Мета і завдання освітньої компоненти

Метою переддипломної педагогічної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення теоретичних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки, практичних навичок за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Географія. Економіка), а також збір матеріалу для виконання випускної кваліфікаційної роботи.

Основними завданнями освітньої компоненти є:

- ознайомлення студентів з навчально-методичною та науковою роботою викладача (на прикладі викладачів кафедри економічної та соціальної географії);
- формування системи знань про структуру і зміст навчальних програм;
- вироблення у здобувачів освіти необхідних умінь щодо конструювання технологічних варіантів різних форм навчально-виховної роботи зі студентами та розвиток їх практичних навичок проведення відповідних занять;
- формування умінь здобувачів освіти робити методичний аналіз традиційних та інноваційних підходів до організації навчально-виховної роботи зі студентами;
- розвиток інтересу у здобувачів освіти до практичної викладацької діяльності та забезпечення профорієнтаційної роботи серед студентів.

Результати навчання (Компетентності)

Компетентності, формування котрих забезпечує освітній компонент «Переддипломна педагогічна практика»:

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК1);
- здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт (ЗК3);
- здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним (ЗК4);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення

(ЗК5);

– здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати (ЗК7).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності (ФК1);

– здатність використовувати інновації у професійній діяльності (ФК2);

– здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя (ФК3);

– здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання (ФК4);

– здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку (ФК5);

– здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу (ФК6);

– здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища (ФК7);

– здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності (ФК8);

– здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички (ПК1);

– здатність розв'язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового світогляду (ПК2);

– здатність здійснювати самостійно та організовувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх (ПК3);

– здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної педагогічної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем (ПК4);

– здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом (ПК5);

– здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності (ПК6);

– здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування (ПК7);

– здатність оперувати системними економічними знаннями для формування в учасників освітнього процесу підприємливості та фінансової грамотності (ПК8);

– вміння використовувати фундаментальні економічні поняття, процеси та явища в умовах ринкової економіки на рівні суб'єкта господарювання, держави та світу (ПК9).

Програмні результати навчання

Результатом вивчення освітньої компоненти «Переддипломна педагогічна практика» є:

– демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області **(PH1)**;

– демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо **(PH2)**;

– називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість **(PH3)**;

– формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність **(PH4)**;

– визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження **(PH6)**;

– визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності **(PH7)**;

– описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя **(PH8)**;

– демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання **(PH9)**;

– називає і аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності **(PH 2)**;

– демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо **(PH10)**;

– демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу **(PH11)**;

– знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища **(PH12)**;

– демонструє здатність діяти автономно і в команді **(PH13)**;

– демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів **(PH14)**;

– розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків **(PRH1)**;

– обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу **(PRH2)**;

– знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу **(PRH3)**;

– обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних

досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти (ПРН4);

– обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори (ПРН5);

– демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності (ПРН6);

– здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології (ПРН7);

– здійснює планування та реалізацію подальшого життя на основі економічних і фінансових знань, умінь, навичок та цінностей для досягнення особистих, професійних та суспільних цілей (ПРН8);

– володіє критичним та аналітичним мисленням, що базується на фундаментальних поняттях, процесах та явищах економіки, задля реалізації діяльності на мікро-, мезо- та макро- рівнях (ПРН9).

Структура навчальної дисципліни ДФН/ЗФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Вимоги до організації і проведення практики у сфері Географії та економіки. Етапи практики.						
1. Підготовчий	12/12			10/10	2/2	РМГ – 5 б
2. Ознайомлювальний	10/11			10/10	/1	РМГ – 5 б
3. Основний	12/12			10/10	2/2	РМГ – 10 б
4. Підсумковий	10/11			10/10	/1	ІРС – 10 б
Разом за модулем 1	44/46			40/40	4/6	30
Змістовий модуль 2. Оцінювання та захист результатів практики						
5. Теоретична підготовка	6/7			6/6	/1	ІРС – 10 б
6. Навички оформлення наукового апарату дослідження	7/7			6/6	1/1	ДС – 10 б
7. Навички письмової й усної презентації результатів магістерського дослідження	6/7			6/6	/1	ІРС – 10 б
8. Оцінювання процесу проходження практик	7/6			6/5	1/1	ДБ – 10 б
9. Оцінювання звітної документації	7/6			6/5	1/1	ІРС – 10 б
10. Оцінювання допоміжної документації	6/5			6/5		РЗ – 10 б
11. Захист практики	7/6			6/5	1/1	РМГ – 10 б
Разом за модулем 2	46/44			42/38	4/6	70
Всього годин / Балів	90			82/78	8/12	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Порядок організації та керівництво переддипломною педагогічною практикою

Переддипломна педагогічна практика для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП Середня освіта (Географія. Економіка) проводиться згідно з навчальними планами денної та заочної форм навчання. Протягом проходження переддипломної педагогічної практики та виконання основних завдань програми практики, кожен здобувач освіти повинен отримати конкретні результати з теми, що будуть відображені в уточненні теми випускної кваліфікаційної роботи.

Для безпосереднього керівництва практикою кожного здобувача освіти випускаюча кафедра призначає керівника з числа викладачів, який, як правило, поєднує ці обов'язки з обов'язками керівника магістерської роботи.

Для безпосереднього керівництва практикою кожного студента відповідно до навчального навантаження викладачів, кафедрою призначаються (безпосередні) керівники переддипломної педагогічної практики, що приймають безпосередню участь у навчальному процесі.

Обов'язками керівників практики є:

- розробка та надання здобувачам індивідуальних завдань та інших вказівок для проходження практики, враховуючи специфіку спеціальності;
- контроль за своєчасністю формування та виконанням індивідуальних графіків проходження практики здобувачами;
- консультування здобувачів щодо виконання індивідуального завдання практики та оформлення документів з практики;
- своєчасне оформлення відгуку і попередня оцінка роботи здобувача на практиці на підставі перевірки звіту з практики, результатів виконання індивідуального завдання та інших документів з практики.

Обов'язки керівників переддипломної педагогічної практики від ЗВО

Для безпосереднього керівництва практикою кожного здобувача освіти керівник ЗВО – бази практики призначає (безпосереднього) керівника переддипломної педагогічної практики. Обов'язками керівників практики від ЗВО є:

- контроль дотримання студентами норм трудової дисципліни та техніки безпеки;
- розробка та надання здобувачам освіти індивідуальних завдань та інших вказівок для проходження практики, враховуючи специфіку підприємства (бази практики);
- контроль за своєчасністю формування та виконанням індивідуальних графіків проходження практики;
- консультування здобувачів освіти щодо виконання індивідуального завдання практики та оформлення документів з практики;
- створення умов для якісного виконання програми практики та сприяння здобувачам освіти у одержанні матеріалів для звіту і підвищенні кваліфікації;
- своєчасне оформлення відгуку (оцінивши ставлення до роботи, дотримання трудової дисципліни, рівень теоретичної та практичної підготовки тощо) і попередня оцінка роботи здобувача освіти на практиці на підставі перевірки звіту з практики, результатів виконання індивідуального завдання та інших документів з практики.

Обов'язки здобувачів-практикантів

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП Середня освіта (Географія. Економіка) при проходженні переддипломної педагогічної практики зобов'язані:

- до початку практики на настановних зборах, а далі в індивідуальному порядку, отримати від керівника практики консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;
- своєчасно (не пізніше зазначеної у направленні дати) прибути на базу практики;
- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практики;

- у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики, зазначені в індивідуальному графіку проходження практики та вказівками безпосереднього керівника;
- суворо дотримуватись режиму робочого дня, правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, які діють на базі практики;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- постійно підтримувати контакти з кафедрою та у призначений керівником практики від кафедри термін з'явитися на проміжний контроль;
- висвітлити результати виконаної роботи та оформити їх у звіті про проходження практики відповідно до встановлених і діючих вимог кафедри до структури та оформлення звіту;
- своєчасно надати на кафедру звітні документи та у належний термін захистити матеріали практики, перед відповідною комісією.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика керівників щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати окремі дні практики без поважних причин, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами;
- чітко й вчасно виконувати завдання поставлені керівниками практики згідно із індивідуальним завданням;
- відвідувати консультації, які призначає керівник переддипломної педагогічної практики від кафедри;
- впродовж проходження переддипломної педагогічної практики студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури проведення та оцінювання контрольних заходів;
- брати участь у контрольних заходах та звітуванні.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником освітнього компоненту.

Політика щодо академічної доброчесності

Вивчаючи даний освітній компонент, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть не чесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Виконання усіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається у визначені терміни. Пропуск з поважних причин теми чи окремого заняття може бути відпрацьованим під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій. Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Неформальна освіта при викладанні дисципліни

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Основні завдання переддипломної педагогічної практики відображаються в Щоденнику практики, який ведеться за формою, затвердженою в ВНУ імені Лесі Українки.

Здобувач освіти здійснює відмітки в Щоденнику – записує зміст і обсяг виконаної роботи, а також її результати – продовж усієї практики. Фактичне виконання засвідчує керівник практики від підприємства.

Результатом практики має стати отримання результатів, які будуть використані у випускній кваліфікаційній роботі. Результати оформлюються у вигляді Звіту з переддипломної педагогічної практики.

По закінченні практики керівник від підприємства готує відгук на виконання програми практики.

Письмовий Звіт разом з Щоденником практики подається на рецензування безпосередньому керівнику практики від кафедри у термін, який визначається кафедрою та регламентується нормативними й методичними документами з організації і проведення практики.

Переданий на кафедру у встановленому порядку на кафедрі Звіт перевіряється керівником практики від кафедри. Якщо за результатами перевірки Звіту виявлено його відповідність встановленим вимогам, Звіт рекомендується до захисту перед комісією.

У випадку виявлення невиконаних робіт, невідповідності вимогам факультету, Звіт направляється на доопрацювання.

За результатами перевірки звіту безпосередній керівник практики від кафедри пише загальний відгук й визначає оцінку, з якою звіт рекомендується до захисту перед комісією. Оцінка керівника практики носить лише рекомендаційний характер і не є обов'язковою оцінкою захисту для комісії.

Основним документом, що свідчить про виконання студентом програми переддипломної педагогічної практики є письмовий звіт. Зміст звіту повинен розкривати знання і уміння студента, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданням практики.

Рейтинг студента визначається відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Положення_про_практику_ред.pdf).

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за теми виробничої практики. Максимальна кількість балів – 100 балів.

На залік з виробничої практики студент має представити увесь пакет документів, передбачених силабусом практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання у ЗВО, письмовий звіт про проходження переддипломної педагогічної практики, тощо).

Підведення підсумків практики, здійснює комісія для прийняття заліку, до складу якої можуть входити: декан факультету (директор інституту), завідувач кафедри, керівники практики від ЗВО, викладачі кафедри.

Комісія приймає залік у терміни, що визначені наказом (розпорядженням) на практику (але не пізніше ніж протягом десяти днів після її закінчення за умови, що практика відбувається у межах семестру або протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики).

Диференційована оцінка за виробничу практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента і враховується для студентів під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У

разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання.

За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відрховується з Університету.

Щоденник студента про проходження практик зберігається на кафедрі протягом 3 років після випуску студента із закладу вищої освіти, решта документації практик – протягом одного року після завершення навчання студента в Університеті.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Бенедюк В. В. Методика підготовки студентів вищої школи до педпрактики та її організація: Методичні матеріали. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2016. 28 с.
3. Бенедюк В. В. Технології вивчення географічних дисциплін: Практикум з основами теорії. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2013. 79 с.
4. Булавина О. А., Балягіна І. А., Богорад М. А. Методика викладання економіки. Збірник кейсів, ситуативних вправ та розвиваючих завдань: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 300 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник. К. : Академія, 2002. 576 с.
6. Веремко К. І. Використання ІКТ на уроках географії. *Географія*. 2018. № 3–4 (343–344). С. 26–29.
7. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. 224 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2004. С. 56–78, 247–295.
9. Довгань Г. Д. Мотивація як етап сучасного уроку. *Географія*. 2008. № 9 (109). С. 36–37.
10. Довгань Г. Д. Учнівські географічні проекти. З історії розвитку проектної діяльності. *Географія*. 2017. № 5–6 (321–322). С. 75–79.
11. Євтушевська Т. С. Компетентнісний підхід під час викладання географії. *Географія*. 2016. № 1–2 (293–294). С. 2–16.
12. Зубрицька Т. Ф. Сигнальні загадки як прийом розвитку критичного мислення. *Географія*. 2016. № 19–20 (311–312). С. 17–19.
13. Ковальова К. І., Ковальов В. В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. К. : Видавництво Ліра-К, 2012. 184 с.
14. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті. Навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 1999. 128 с.

15. Колупасєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
16. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2014. 432 с.
17. Пасічник Н. О. Методика навчання основ економіки: Навчально-методичний посібник. Кіровоград : Імекс, 2008. 112 с.
18. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод посіб. К., 2020. 104 с.
19. Садкіна В. І. Компетентності – обговорюємо, тлумачимо, звикаємо до нових підходів. *Географія*. 2016. № 19–0 (311–312). – С. 2–5.
20. Скорик О. П. Практичні поради викладачу щодо реалізації проблемного навчання. *Географія*. 2016. № 21–22 (313–314). С. 6–10.
21. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2011. 628 с.

Допоміжна

1. Буюк Р. Р. Навчаємо граючи. *Географія*. 2016. № 11–12 (303–304). С. 43–66.
2. Д'яченко В. С. Мистецтво навчання полягає ... в умінні збуджувати. *Географія*. 2016. № 3–4 (295–296). С. 3–7.
3. Горленко Г. О. Практикум з економіки для 10–11 класів. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2005. 168 с.
4. Нечепурна Я. Б. Типові плани-характеристики з географії. *Географія*. 2015. № 17–18 (285–286). С. 62–74.
5. Потапова А. Г. Економічний потенціал регіонів України. Підручник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 415 с.
6. Потапова А. Г. Агробізнес: практикум. Навч. посібн. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 112 с.
7. Потапова А. Г. Інклюзивна освіта у Волинській області. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 15 жовтня 2020 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2020. С. 99–102.
8. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В., Барський Ю. М. Модернізація освітнього комплексу Волинської області : монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 118 с.
9. Потапова А. Г. Бізнес-планування: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 113 с.
10. Потапова А., Заватіна О. Інклюзивна освіта в Україні: результати впровадження. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 9–10 квітня 2020 р.). Луцьк, 2020. С. 134–135.
11. Сухова О. С. Навчання на уроках економіки? Легке, цікаве, успішне! *Економіка в школах України*. 2008. № 1. С. 15–21.
12. Alla Potapova, Taras Pohrebskyi, Gennadii Golub, Valentyna Golub, Svitlana Hlushko. Regional features of school education in Ukraine (Cechy regionalne edukacji szkolnej na Ukrainie; Региональные особенности школьного образования в Украине). *Acta Geographica Silesiana*. № 15/4 (44). Sosnowiec : WNoZ UŚ, 2021. S. 29–36. ISSN 1897–5100.
13. Alla Potapova, Taras Pohrebskyi, Gennadii Golub, Svitlana Hlushko. The scientific potential of Volyn Region (Potencjał naukowy obwodu wołyńskiego; Научный потенциал Волынской области). *Acta Geographica Silesiana*. № 15/2 (42). Sosnowiec : Instytut Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 2021. С. 27–32.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Газета «Бізнес»: сайт. URL: www.business.kiev.ua

2. Державна податкова адміністрація: сайт. URL: www.sta.gov.ua
3. Державний комітет статистики України: сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Діловий центр України: сайт. URL: [www.bc.kiev.ua / index.html](http://www.bc.kiev.ua/index.html)
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: сайт. URL: www.ieg.kiev.ua
6. ЛігаБізнес: сайт. URL: www.business.liga.net
7. Міжнародний валютний фонд: сайт. URL: www.imf.org
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу: сайт. URL: www.icaei.org.ua
9. Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України: сайт. URL: www.me.kmu.gov.ua
10. Міністерство фінансів України: сайт. URL: www.minfin.gov.ua
11. Національний банк України: сайт. URL: www.bank.gov.ua
12. Організація з економічного співробітництва і розвитку: сайт. URL: www.oecd.org
13. Світова організація торгівлі: сайт. URL: www.wto.org
14. Статистика по Європі: сайт. URL: www.europa.eu.int/comm/eurostat Міністерство освіти і науки України www.mon.gov.ua
15. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua>
16. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Юхимович Оксана Антонівна Методичні розробки. Ігри та конкурси. URL: <http://www.digestnkv10.org.ua/index.php?id=1&sid=7&lan=>
18. Курс «Фінансова грамотність». URL: <https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12-ta-novini>
19. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Положення_про_практику__ред.pdf

Додаткові вказівки та рекомендації **Технологічні особливості проведення лекцій**

Лекція – форма організації навчання, основою якої є системний усний виклад навчального матеріалу. *Структура* традиційної лекції: 1. Організація діяльності викладача та студентів. 2. Формулювання теми, постановка мети й завдань. 3. Актуалізація опорних знань студентів. 4. Розкриття змісту матеріалу педагогом, забезпечення умов його засвоєння студентами. 5. Узагальнення та систематизація знань студентів.

При підготовці до лекції необхідно врахувати такі особливості її проведення: 1. *Тема* лекції визначається відповідно до навчальної програми; формулюється її мета (триєдина) та *завдання*; розробляється система *питань (план)*, що розкривають зміст; здійснюється підбір основної та додаткової літератури. При підготовці до лекції необхідно визначати оптимальний обсяг інформації згідно програми. 2. Лекція повинна читатись на належному науково-методичному рівні. При розкритті теми викладач повинен проаналізувати відповідні літературні джерела. Потрібно дотримуватись *логічності* викладу матеріалу. Увагу студентів слід акцентувати на *основних* поняттях та закономірностях. Необхідно забезпечувати *глибину* розкриття змісту матеріалу, відповідного аналізу фактів та явищ, *наукову* доказовість висновків. 3. У процесі читання лекції викладач повинен *активізувати* сприйняття студентами інформації. Зокрема, вони мають вести відповідний запис матеріалів лекції – конспект (виділити основне). Активізується діяльність студентів у процесі використання методу *проблемного викладу* матеріалу, при застосуванні прийомів порівняння, при раціональному поєднанні слова та *наочності* (карт, таблиць, різних видів технічних засобів навчання тощо). Активізації сприяють окремі *прийоми спілкування* під час читання лекції, зокрема, вислови: «Зверніть увагу...», «Зробимо висновки...»; риторичних запитань, на які пізніше дасть відповідь сам викладач: «Чим пояснити цей факт ?»; пауз, які дають змогу студентам вдуматись у викладене. Необхідно зосереджувати увагу студентів на тих питаннях лекції, що будуть обговорюватись на відповідному семінарському чи практичному занятті.

Лекція повинна читатися емоційно. 4. Після розкриття змісту лекції необхідно узагальнити вивчене, виділити провідні ідеї теми, поняття, відповідні закономірності тощо.

Структура практичного заняття

Одним із варіантів структури практичної роботи може бути такий: 1. Організаційний момент. 2. Повторення теоретичних знань, на яких ґрунтуються завдання. Корегування опорних знань, умінь і навичок. 3. Повідомлення теми і мети. 4. Мотивація навчальної діяльності. 5. Загальний інструктаж. Пояснення алгоритму виконання роботи. 6. Безпосереднє виконання роботи. Самостійне виконання студентами завдань під контролем і за допомогою викладача. 7. Звіт про виконання роботи. 8. Підсумки заняття. 9. Домашнє завдання.

Технологічні особливості проведення семінару

Один із варіантів проведення семінару: Семінарське заняття починається зі вступного слова викладача (оголошується тема, розкривається її актуальність). Наступним етапом є виступ «доповідача», у процесі якого згідно плану розкривається перше питання семінару. Недоцільно розтягувати такі виступи за часом. Після кожного виступу рекомендується етап обговорення повідомлень. Тут можуть бути різні варіанти, наприклад: 1. Один зі студентів на основі виступу ставить запитання для всіх студентів групи. В обговоренні питання можуть брати участь усі бажаючі. Допустимі дискусії, заперечення, аргументація тощо. 2. Один зі студентів робить рецензію відповіді, при необхідності доповнює її. 3. Узагальнення викладача.

Обговорення виступу «доповідача» спрямовується на краще запам'ятовування та осмислення студентами змісту розглянутої інформації, забезпечує зміну видів розумової діяльності, дозволяє уникнути пасивності студентів, готує до уважного сприйняття наступних повідомлень.

Така технологія виступів «доповідачів» у поєднанні з обговоренням їх повідомлень повторюється при розкритті наступних питань згідно плану семінарського заняття.

Викладач стежить за тим, щоб під час семінару була створена атмосфера доброзичливості та вільного обміну думками. Завершується семінарське заняття загальним підбиттям підсумків теми, оцінюванням знань студентів та поясненням домашнього завдання. Семінар – це творчий процес, який не може бути запрограмований в усіх деталях.